

KARMA EVLİLİĞİN ÇOCUK EĞİTİMİ ÜZERİNE ETKİSİ*

Gökçe TÜTÜNCÜLER¹

Öz

Bu çalışmada, Almanya veri seti kullanılarak karma evliliklerin çocukların eğitime katılımı üzerine etkisi incelenmektedir. Bu çalışmada karma evlilik, herhangi bir ırka bağlı göçmen kişi ile yerli birinin evliliği şeklinde tanımlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda Alman Sosyo Ekonomik Panel (G-SOEP) veri seti kullanılmıştır. Analizde kullanılan bağımlı değişken iki kategoriden fazladır ve her bir kategori arasında doğal bir sıralama bulunmaktadır. Bu sebeple, ekonomik yöntem olarak sıralı probit modeli uygulanmıştır. Her bir karma evlilik türü için farklı sonuçlar elde edilmiştir. Analizde farklı sonuçlar elde edildiğinden karma evliliklerin çocukların eğitime katılımı üzerine etkisini genellemek zor olmaktadır. Her bir evlilik türü için farklı sonuçlar elde edilmesi gösteriyor ki elde edilen sonuçlar karma evliliğin yapısından değil karma evlilik yapan baba ve karma evlilik yapan annelerin kendilerine has özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Başka bir önemli bulgu, çocukların eğitime katılımını etkileyen önemli faktörlerden birinin okul ortamı olmasıdır. Çocukların okulda etnik kökenleri yüzünden zarar görüp görmedikleri ile ilgili değişken analize dahil edildiğinde, hem anne hem babası yerli olan çocuklara kıyasla karma evlilik yapmış aileye sahip olan çocuklar için pozitif bir etki bulunmuştur. Bu sonuç göstermektedir ki politika yapıcılar kurumların potansiyel ayrımcılığa karşı farkındalıklarının oluşmasına büyük önem vermeli ve bütün çocuklara eğitimde eşit fırsatlar sunmalıdır.

Anahtar Kelimeler : Sıralı Probit Model, Karma Evlilik, Eğitime Katılım, Alman SOEP.

JEL Sınıflandırması : I21, J12, J15.

* Bu çalışma 2017 yılında Sheffield Üniversitesi İktisat Bölümünde tamamlanan "Three Essays on Child Education" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Öğr. Gör. Dr., Gaziantep Üniversitesi İslahiye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, gtutunculer@gantep.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7059-687X.

Atıf/Citation (APA 6):

Tütüncüler, G. (2023). Karma evliliğin çocuk eğitimi üzerine etkisi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 79–95. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.1094898>.

THE EFFECT OF INTERMARRIAGE ON CHILDREN'S EDUCATIONAL ATTAINMENT

Abstract

In this study, the effect of mixed marriages on children's participation in education is examined using the Germany data set. In this study, mixed marriage was defined as the marriage of an immigrant person of any race and a native person. For the purpose of the study, the German Socio-Economic Panel (G-SOEP) data set was used. The dependent variable used in the analysis is more than two categories and there is a natural ordering between each category. For this reason, the sequential probit model was applied as an economical method. Different results were obtained for each type of mixed marriage. It is difficult to generalize the effect of mixed marriages on children's participation in education, as different results are obtained in the analysis. Obtaining different results for each type of marriage shows that the results obtained are not due to the structure of mixed marriage, but to the unique characteristics of the mixed-marriage fathers and mixed-marriage mothers. Another important finding is that one of the important factors affecting children's participation in education is the school environment. When variables related to whether children were harmed at school because of their ethnicity were included in the analysis, a positive effect was found for children with mixed marriages compared to children with both indigenous parents. This result shows that policy makers should attach great importance to the awareness of institutions against potential discrimination and provide equal opportunities in education to all children.

Keywords : Ordered Probit Model, Intermarriage, Educational Attainment, G-SOEP

JEL Classification : I21, J12, J15

GİRİŞ

Almanya da dâhil olmak üzere göçmen alan birçok ülkede hem göçmenlerin hem de yerlilerin karşılaştığı birincil zorluk, göçmenlerin ev sahibi ülkeye entegrasyonudur. Bu nedenle, özellikle politika yapıcılar için göçmenlerin entegrasyonu ve özellikle de çocuklarının entegrasyonu önemli bir konudur ve birçok toplumda siyasi tartışmaların ön saflarında yer almaktadır. Önemi teyit edersesine, göçmenlerin ev sahibi ülkelere nasıl uyum sağladıkları konusunda iktisat bilimi de dahil olmak üzere sosyal bilimlerde geniş bir literatür oluşmuştur.

Evlilik, kültüre özgü değerlerin ve uygulamaların eşlere ve özellikle de çocuklara aktarıldığı bir kanaldır. Karma evlilikler göçmenler ve yerliler arasındaki farkları azaltır. Bu yüzden karma evliliklerin yüksek seviyelerde olması, göçmenler ve yerliler arasındaki kültürel ve sosyal mesafenin düşük olduğunun bir işaretidir (Gordon, 1964; Muttarak, 2004). Bu nedenle, iktisat ve sosyoloji literatüründe karma evlilikler, göçmenlerin hem sosyal hem de ekonomik olarak ev sahibi ülkeye entegrasyon düzeylerini incelemenin bir yolu olarak kabul edilmektedir.

Göçmen alan ülkelerde karma evlilik oranları arttıkça, karma evliliklerin hem göçmenlerin kendileri hem de çocukları üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar artmaktadır. Çalışmaların çoğu, göçmenlerin işgücü piyasası çıktıları üzerindeki etkisini incelerken (Kantareviç, 2004; Meng ve Gregory, 2005; Gevrek, 2010), karma evlilikler ile bu evliliklerden olan çocukların eğitim düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Göçmenlerin çocukları, ev sahibi ülkede öğrenci, işçi, vergi mükellefi vb. olarak hayatlarını geçirmekte ve bu nedenle göçün uzun vadeli etkileri değerlendirilirken göçmenlerin ev sahibi ülkeye nasıl uyum sağladıklarının dikkate alınması gerekmektedir (Furtado, 2009). Göçün uzun vadeli etkileri muhtemelen göçmenlerin çocuklarını ebeveynlerinden daha fazla etkilemektedir.

Bu nedenlerden dolayı, ebeveynlerin evlilik türü ve bunun çocukların insani gelişimi üzerindeki etkisi arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine anlamak önemlidir. Bu bağlamda, bu çalışma ikinci nesil göçmenlerin insani gelişiminin ana bileşenlerinden birini incelemeyi amaçlamaktadır: eğitim katılımı. Bu çalışmada, Alman Sosyo-Ekonomik Paneli (SOEP) kullanılarak karma evliliklerin, bu tür evliliklerden olan çocukların eğitim düzeyine olan etkisi incelenmiştir. Ayrıca, karma evliliklerin etkilerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği de araştırılmıştır.

I. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde etnik gruplar arası evlilikler üzerine yapılan çalışmalar üç kategoride sınıflandırılabilir.

Birinci kategorideki çalışmalar etnikler arası evliliğin belirleyicilerine odaklanmaktadır. Bazı göçmenlerin neden diğer göçmenlere göre etnik gruplar arası evliliğe daha yatkın olduğunu araştırmaktadırlar.

İkinci tür araştırmalar, etnik gruplar arası evliliğin göçmenlerin beşeri sermaye düzeyleri üzerindeki önemini incelemektedir. Bu kategorideki çalışmalar, Kantareviç (2004) tarafından önerilen iki hipoteze dayanmaktadır: (1) verimlilik hipotezleri ve (2) seçim hipotezi. Verimlilik hipotezlerine göre, yabancı uyruklu bir göçmen, beşeri sermaye birikimi sürecinde yerli eşlerinden çeşitli şekillerde faydalanabilir. Yerli eşler, göçmen eşlerinin ülkenin dili konusunda hızla ilerlemelerine; ev sahibi ülke için kabul edilebilir/kabul edilemez olan gelenek, norm ve davranışları kolayca öğrenmelerine; daha geniş sosyal ağlara ve yerel işgücü piyasalarına ilişkin bilgilere erişim sağlamalarına yardımcı olurlar (Meng ve Gregory, 2005). Bu nedenle, karma evlilik yapan bir göçmen, başka bir göçmenle evli olan bir göçmenden daha hızlı asimile olabilir. Buna karşılık seçim hipotezi, karma evliliklerin içselliği dikkate alınmadığı takdirde, karma evliliklerin göçmenlerin beşeri sermaye birikimi üzerindeki etkisinin yanlı olabileceğini belirtmektedir. Karma evlilik yapan göçmenler, karma evliliğe kendi kendilerini seçtikleri (self-selection) için evli göçmen nüfusun temsili olmayan bir örneğidir. Bu nedenle, karma evlilik yapmayan göçmenlerden çeşitli açılardan farklılık gösterebilmekte ve bu da onların farklı bir beşeri sermaye düzeyine sahip olmalarına neden olmaktadır. Kantareviç (2004) ve Nottmeyer'in (2010) bulguları seçim hipotezini desteklemektedir. Aksine, Meng ve Gregory (2005) ve Gevrek (2010), karma evliliklerin içselliğini hesaba kattıktan sonra bile, sırasıyla Avustralya ve Hollanda'da karma evliliklerin bir göçmenin kazancını etkilediğini öne sürmektedir. Meng ve Gregory (2005) ayrıca, başka bir etnik grupla evlenen göçmenlerin bile bu primi elde edemediğini tespit etmektedir. Ayrıca, Furtado ve Theodoropoulos (2009) ABD verilerini kullanarak, karma evliliğin istihdam olasılığını yaklaşık yüzde 5 oranında artırdığını ve karma evliliklerin içselliğini hesaba kattığında da, istihdam olasılığını iki katından fazla artırdığını bulmuşlardır.

Üçüncü tür araştırmalar, karma evliliklerin bu evliliklerden olan çocukların eğitim düzeyleri üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Ebeveynlerin evlilik türünün çocuklarının eğitime katılmalarını etkilediği iki temel kanal vardır (Furtado, 2009): (1) çocuğun beşeri sermaye gelişimi sırasında farklı ebeveynlik tarzları sergilemek ve (2) etnik topluluğa bağlılık. Her evlilik türünün çocukların eğitim çıktıları üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri olabilir. Örneğin yerli bir ebeveyne sahip olmak çocukların ev sahibi ülkenin ana dilindeki yeterliliğini etkiler ve bu da çocukların eğitim çıktılarını olumlu yönde etkiler (Bleakley & Chin, 2008). Benzer şekilde, iki göçmen ebeveyne sahip olmak, çocukların çift dilli olma olasılığını artıracaktır ve literatürde çift dilli çocukların tek dil konuşan çocuklara göre daha iyi bilişsel ve eğitimsel başarı gösterdiğine dair kanıtlar vardır (Portes & Hao, 1998). Etnik topluluğa güçlü bir bağlılığın da olumsuz ve olumlu etkileri olabilir. Etnik bir toplulukta insanlar daha iyi okul ve iş bulma konusundaki deneyimlerini ve bilgilerini birbirleri ile paylaşma eğiliminde olsalar da (Furtado, 2009), göçmenlerin kendilerini yerlilerden oluşan sosyal ağlardan dışlamaları durumunda çocukların beşeri sermaye çıktıları bundan olumsuz etkilenebilir (Ramakrishnan, 2004).

Van Ours ve Veenman (2010), Molukanlar'ın (Moluccans) yerleşimini doğal bir deney olarak kullanarak, etnik gruplar arası evliliklerin Hollanda'daki çocukların eğitime katılımları üzerindeki etkisini incelemektedirler. Analizlerinde hem sıralı bir probit modeli hem de bir probit modeli uygulamışlardır. Karma evliliğin çocukların eğitime katılımları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını bulmuşlardır. Ancak, karma evlilik türleri arasında bir ayırım yaptıklarında, Molukan baba-yerli anne evliliğinin çocukların eğitimi üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu bulurken, Molukan ana-yerli baba evliliğinin anlamlı bir etkisini bulamamaktadırlar.

Furtado (2009) 2000 ABD Nüfus Sayımı verilerini kullanarak bir göçmenin yerli biriyle evlenmesi ile bu evlilikten olan 16-17 yaş arasındaki çocukların lise terk oranları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde ettiği sonuçlar, göçmen bir anneye ve yerli bir babaya sahip olmanın anlamlı bir etkisi olmadığını gösterirken, göçmen bir babaya ve yerli bir anneye sahip olmanın okulu bırakma olasılığını artırdığını göstermektedir. Bununla birlikte, karma evliliğin içsellliğini göz önünde bulundurduğunda, diğer göçmen çocuklara kıyasla, her iki karma evlilik türü için de karma evliliklerin çocukların okulu bırakması üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğunu bulmuştur.

Ramakrishnan (2004) ve Chiswick ve DebBurman (2004) Mevcut Nüfus Anketi (CPS) verisini kullanarak, karma evliliklerin çocukların eğitim çıktıları üzerindeki etkisini incelemiştir. Her ikisi de Sıradan En Küçük Kareler modelini uygulamış ve ebeveynlerin eğitim özellikleri kontrol edilmemiştir. Ramakrishnan (2004), karma evlilik yapan ebeveynlere sahip olmanın, iki göçmen ebeveyne sahip olmaya kıyasla okulu bırakma olasılığını azalttığını ve eğitime katılan yıl sayısını artırdığını bulmuştur. Benzer şekilde, Chiswick ve DebBurman (2004) karma evlilik yapan ebeveynlere sahip olmanın eğitime katılan yıl sayısını iki göçmen ebeveyne sahip olmaya göre artırdığını göstermektedir. Bu çalışmalar arasındaki fark cinsiyetin önemidir. İlk çalışma, göçmen bir baba-yerli anneye sahip olmanın etkisinin göçmen bir anne-yerli babaya sahip olmaktan daha büyük olduğunu bulurken, ikinci çalışma tam tersini bulmuştur.

Luthra (2010), 2005 ve 2006 Alman Mikrozensus verilerini kullanarak, iki göçmen ebeveyne sahip olmakla karşılaştırıldığında, en az bir Alman ebeveyne sahip olmanın çocukların eğitim katılımını etkileyip etkilemediğini test etmiştir. Analizi yapmak için multinomial lojistik regresyon modeli kullanılmıştır ve anne-babanın eğitim durumu, meslek durumu, hane geliri, hanedeki çocuklar gibi ebeveynlerin sosyoekonomik özellikleri kontrol edilmiştir. Araştırmasında, benzer sosyo-ekonomik özelliklere sahip ebeveynlerin çocukları arasında göçmenlerin çocuklarının yerlilerin çocuklarından daha yüksek eğitime sahip olduğunu bularak göçmen avantajına dair kanıtlar sunmaktadır. Ebeveyn özelliklerini kontrol ettiğinde, birçok etnik grubun yerlilerden daha yüksek eğitime katılım gösterdiğini bulmuşlardır. Bu nedenle, aslında Alman bir ebeveyne sahip olmanın çocukların eğitim durumu ile olumsuz bir ilişkisi olduğu ve bir yerli ile evlenmenin göçmen avantajının etkisini azalttığı sonucuna varmıştır.

Kalmijn (2015), 4 Avrupa Ülkesindeki Göçmenlerin Çocukları Boylamsal Araştırma (CILS4EU) veri setini kullanarak, dört ülkede karma evlilik yapan ebeveyne sahip çocukların dil testinden almış oldukları puanları incelemiştir. Analizinde Sıradan En Küçük Kareler modelini uygulamış ve karma evlilik yapan ebeveyne sahip çocukların, iki yerli ebeveyne sahip çocukların gerisinde kaldığını göstermiştir. Bununla beraber, iki göçmen ebeveyne sahip çocuklarla karşılaştırıldığında ise karma evlilik yapan ebeveyne sahip çocukların daha yüksek dil başarısına sahip olduğuna dair anlamlı sonuçlar sunuştur.

Son olarak, yakın bir zamanda yaptığı çalışmasında Tegunimataka (2021), Danimarka'nın tüm nüfusunu kapsayan idari kayıt verilerini kullanarak, Danimarka'daki karma evliliklerin uzun vadeli sonuçlarını çocukların eğitim performansı açısından analiz etmiştir. Çalışmada çocukların eğitim performansı, 2002-2011 yılları arasındaki 9. Sınıf matematik ve Danca (Danimarka dili) alanlarında ulusal düzeyde gerçekleştirilen final sınavlarından alınan notlar ile ölçülmüştür. Araştırmanın sonuçları göstermektedir ki, karma evlilik yapan ebeveyne sahip çocukların eğitim performans çıktıları, Danimarka doğumlu iki yerli ebeveyne sahip çocukların çıktılarıyla büyük ölçüde

uyumludur. İki göçmen ebeveyne sahip çocuklarla karşılaştırıldığında ise karma evlilik yapan ebeveyne sahip çocukların önemli ölçüde daha iyi performans sağladıkları bulunmuştur.

Karma evliliklerin çocukların eğitimsel katılımları üzerindeki etkisini tahmin etmek kolay değildir çünkü karma evlilikler yukarıda tartışılan nedenlerden dolayı içsel olabilirler. Karma evlilik yapan göçmenler, tüm evli göçmenlerin seçilmiş bir alt örneği olabilirler (Kantareviç, 2004). Örneğin, aynı zamanda çocukların eğitim çıktılarını da etkileyebilecek eğitim veya gelir gibi gözlemlenmeyen özelliklere sahip olabilirler.

Karma evliliğin içselliğini kontrol etmek için, çalışmalar araç değişkenler yaklaşımını (*instrumental variables method*) benimsemiştir. Örneğin, Van Ours ve Veenman (2010), üç araç değişken kullanarak bir IV modeli uygulamıştır. Bu araç değişkenler bir belediyenin Molukan mahallesine sahip olup olmadığı, belediyenin büyüklüğü ve belediye içindeki Molukkanların yüzdesidir.

Meng ve Gregory'nin (2005) ardından, diğer bazı araştırmalar (Furtado, 2009; Gevrek, 2010) grup büyüklüğünü ve cinsiyet oranını etnik gruplar arası evlilik olasılığı için araç olarak kullanmıştır. Altta yatan varsayım, bu araçların evlilik seçimini belirlediği, ancak aynı zamanda hem işgücü hem de eğitim çıktıları denklemleriyle ilgisi bulunmamasıdır.

Mevcut çalışmada, veri setinde bölgesel bilgi eksikliği nedeniyle araç değişken yöntemi uygulanamamıştır. Bunun yerine, eğitime katılımın tahmininde ebeveyn eğitimi ve ev sahibi ülkede kalış süresine ek olarak ebeveynlerin dini ve dili gibi mümkün olduğu kadar çok açıklayıcı değişken kontrol edilmeye çalışılmıştır. Hangi açıklayıcı değişkenlerin dahil edileceği konusunda, karma evliliklerin belirleyicileri üzerine mevcut literatürden faydalanılmıştır. Bununla birlikte, analizde önemli miktarda gözlemlenebilir değişken kontrol edilmeye çalışılmasına rağmen, yine de, karma evlilikler için yanlı bir katsayı elde etmeye yol açacak dışlanan değişkenler olabilir. Örneğin, diğer göçmenlerle evlenen göçmenler, çocuklarının eğitimine yerli biriyle evlenen göçmenlerden farklı değer verebilir. Böyle bir durumda içsellik sorunu ortaya çıkacaktır.

II. VERİ SETİ VE METODOLOJİ

II.I. Veri Seti

Ampirik analizde, Alman Sosyo-Ekonomik Panelinden (SOEP) veriler kullanılmıştır. SOEP, 1984'te başlayan, ulusal düzeyde temsili olan bir boylamsal bir veri setidir. Bu veri kaynağı, bireylerin sosyal ve ekonomik özelliklerine ilişkin zengin bilgiler içerir. Bu çalışmada 2013 yılında ait SOEP verisi, kesitsel bir veri seti olarak kullanılmıştır. SOEP-2013, veri başvurusu sırasındaki mevcut olan en son anket olmakla beraber, aynı zamanda göçmenleri aşırı örneklemede ve onlar hakkında zengin bilgiler içermektedir. Tablo 1, modelde yer alan seçilmiş değişkenlere ait açıklayıcı istatistikleri göstermektedir.

Bu çalışmanın iki temel araştırma sorusu bulunmaktadır: (1) yerli bir erkek/kadınla evlenmek, göçmen bir kadın/erkek çocuğunun, iki göçmen ebeveyni olan bir çocuğa göre üst düzey ortaöğretime gitme olasılığını artırır mı? (2) Göçmen bir erkekle/kadınla evlenmek, yerli bir kadın/erkek çocuğunun, iki yerli ebeveyni olan bir çocuğa göre üst düzey ortaöğretime gitme olasılığını azaltır mı? Bu çalışmanın katkısı, dil yeteneği, dindarlık gibi karma evlilik olasılığını etkileyen bir dizi önemli değişkeni kontrol etmeye izin veren SOEP veri setini kullanmaktır. Ayrıca, bildiğim kadarıyla, çocukların hem eğitime katılımını hem de eğitim başarılarını etkileyen okulla ilgili değişkenlerin kontrolü daha önce yapılmış hiçbir çalışmada yapılmamıştır.

II.II. Ekonometrik Yöntem

Bağımlı değişkenin ikiden fazla kategoriye sahip olduğu ve her kategorinin doğal veya anlamlı bir sıraya sahip olduğu durumlarda sıralı probit modeli kullanılacak uygun bir ekonometrik yöntemdir.

Sıralı probit modeli aşağıdaki şekilde gösterilir:

$$y_i^* = x_i' \beta + \varepsilon_i \quad (1)$$

Tablo 1. Seçilmiş Değişkenlere Ait Açıklayıcı İstatistikler

Değişken	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standard Sapma	Minimum	Maximum
Bağımlı Değişken					
Eğitim	3359	4.518	1.344	1	6
Bağımsız Değişkenler					
Karma Evlilik	3359	0.058	0.233	0	1
Yerli-Yerli Evlilik	3359	0.668	0.471	0	1
Göçmen-Göçmen Evlilik	3359	0.274	0.446	0	1
Yerli Baba	3359	0.024	0.153	0	1
Yerli Anne	3359	0.034	0.180	0	1
Çocuk Özellikleri					
Çocuğun yaşı	3359	26.553	4.085	20	33
Çocuğun yaşının karesi	3359	721.716	217.554	400	1089
Erkek	3359	0.466	0.499	0	1
Sürekli Ayrımcılık	3359	0.031	0.174	0	1
Nadir Ayrımcılık	3359	0.056	0.230	0	1
Ayrımcılık yok	3359	0.162	0.368	0	1
Babannin Özellikleri					
Babannin yaşı	3359	56.495	7.144	35	93
Babannin eğitimi	3359	11.740	3.492	0	18
Kalış süresi	3359	42.627	23.613	0	93
İyi konuşma	3359	0.063	0.243	0	1
Zayıf konuşma	3359	0.041	0.199	0	1
İyi yazma	3359	0.046	0.210	0	1
Zayıf yazma	3359	0.058	0.233	0	1
Annenin Özellikleri					
Annenin yaşı	3359	53.444	6.352	34	76
Annenin eğitimi	3359	11.467	3.176	0	18
Kalış süresi	3359	41.395	21.425	0	76
İyi konuşma	3359	0.070	0.255	0	1
Zayıf konuşma	3359	0.057	0.232	0	1
İyi yazma	3359	0.057	0.232	0	1
Zayıf yazma	3359	0.070	0.255	0	1

burada y_i^* i'inci kişi için gizil okula katılımı, x_i bireysel özelliklerin bir vektörünü, ve ε stokastik hata terimini ($\varepsilon \sim N(0,1)$) göstermektedir.

m alternatifi olan bir model için y_i şu şekilde tanımlanmaktadır:

$$y_i = j \text{ eğer } \alpha_{j-1} < y_i^* \leq \alpha_j, \quad j=1,2,\dots,m \quad (2)$$

burada α 'lar eşik değerlerini gösterir. $\alpha_0 = -\infty$ ve $\alpha_m = +\infty$ olduğu yerde bütün olasılıkların sıfırdan farklı olması için $\alpha_0 < \alpha_1 < \dots < \alpha_m$ olmaktadır.

j'inci kategoriye gözlemlemenin koşullu olasılığı şu şekildedir:

$$\begin{aligned} \text{Prob}(y_i = j) &= \text{Prob}(\alpha_{j-1} < y_i^* < \alpha_j) \\ &= \text{Prob}(\alpha_{j-1} < x_i' \beta + \varepsilon_i < \alpha_j) \\ &= \text{Prob}(\alpha_{j-1} - x_i' \beta < \varepsilon_i < \alpha_j - x_i' \beta) \\ &= F(\alpha_j - x_i' \beta) - F(\alpha_{j-1} - x_i' \beta) \end{aligned} \quad (3)$$

Stokastik hata teriminin, ε , standart bir normal dağılıma sahip olduğu varsayılır. Bu nedenle F, normal kümülatif dağılım fonksiyonudur ve j'inci kategorinin koşullu olasılığı:

$$\text{Prob}(y_i = j) = \Phi(\alpha_j - x_i' \beta) - \Phi(\alpha_{j-1} - x_i' \beta) \quad (4)$$

burada Φ standart normal kümülatif dağılım fonksiyonudur (Greene, 2003; Train, 2003; Cameron ve Trivedi, 2009).

Bu çalışmada, y_i aşağıdaki şekli almaktadır:

$$y_i = \begin{cases} 1 & \text{eğer çocuk okulu bıraktıysa} \\ 2 & \text{eğer çocuk henüz bir okul derecesine sahip değilse} \\ 3 & \text{eğer çocuğun ortaokul derecesi varsa} \\ 4 & \text{eğer çocuğun orta dereceli bir okul derecesi varsa} \\ 5 & \text{eğer çocuğun teknik okul derecesi varsa} \\ 6 & \text{eğer çocuğun lise derecesi varsa} \end{cases}$$

III. ANALİZ VE BULGULAR

III.I. Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 2, analizde kullanılan örneklem için seçilen bazı değişkenlerin tanımlayıcı istatistiklerini sunmaktadır. Bu tablo, farklı evlilik türleri için sürekli değişkenlerin ortalama değerini ve kategorik değişkenlerin de yüzde değerleri hakkında ayrı ayrı bilgi vermektedir.

İki göçmen anne babanın çocukları en düşük eğitim düzeyine sahiptir. Göçmen bir erkek ve yerli bir kadının çocuklarının eğitim düzeyi, göçmen bir kadın ve bir yerli erkeğin çocuklarından daha düşük olmasına rağmen, yine de iki göçmen anne babanın çocuklarından daha yüksektir. İki yerli ebeveynin çocukları en yüksek eğitim seviyesine sahiptir.

Hem karma evlilik oranlarını hem de çocukların okullaşma düzeylerini etkileyebilecek ebeveyn özellikleri bulunmaktadır. Diğer göçmenlerle evlenen göçmenler, yerlilerle evlenenlere göre daha az eğitim süresine sahiptir. Bu sonuç, eğitimde sınıflayıcı eşleştirme (*assortative matching on education*) literatürü ile uyumludur. Göçmenlerin evliliklerine bakıldığında ise en yüksek eğitim düzeyi yerli erkeklerle evli olan göçmen kadınların (11.4) olduğu görülmektedir. Karma evlilik yapan göçmen erkekler ile karma evlilik yapan yerli erkeklerin eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında, çok küçük bir fark olsa da yerli erkeklerin göçmen erkeklerle göre daha uzun eğitim yılına sahip oldukları görülmektedir. Göçmen erkekler ve yerli erkekler için eğitim seviyeleri sırasıyla 10.7 ve 10.8'dir. Karma evlilik yapan erkeklerin aksine, karma evlilik yapan göçmen kadınlar, karma evlilik yapan yerli kadınlara göre biraz daha fazla eğitim süresine sahiptir. Tüm ebeveynler arasında, yerli kadınlarla evli olan yerli erkekler (12.3) en yüksek eğitim yılına sahiptir.

Beklendiği gibi, yerli kadın/erkeklerle evli olan göçmen erkek/kadınlar, başka bir göçmenle evli olan göçmen erkek/kadınlardan daha uzun süredir Almanya'da yaşamaktadır. Göçmenlerin yaşları açısından anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, yerli biriyle evlenen göçmenler, diğer göçmenlerle evli olan göçmenlere göre nispeten daha gençtir. Aynı şekilde, bir göçmenle evli olan yerli erkek/kadınlar, başka bir yerli ile evli olan yerli erkek/kadınlara göre nispeten daha gençtir.

Dil becerisi, hem ebeveynin evlilik tercihini ve hem de çocukların eğitim çıktılarını etkileyebilecek bir diğer önemli faktördür. Literatürle uyumlu olarak, bir yerli ile evli olan göçmen ebeveynlerin ev sahibi ülkenin dilinde iyi konuşma ve yazma becerisine sahip olma olasılığı, başka bir göçmenle evli olan göçmen ebeveynlere göre daha yüksektir. Karma evlilik yapan ve yapmayan anneler arasındaki fark en yüksektir. Karma evlilik yapan göçmen kadınlarda iyi konuşma ve yazma becerileri sırasıyla %48 ve %42 iken, karma evlilik yapmayan göçmen kadınlarda bu oran sırasıyla %21 ve %17'dir.

Tablo 2. Evlilik Türüne Göre Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Yerli-Yerli Ebeveyn	Göçmen-Göçmen Ebeveyn	Göçmen Baba-Yerli Anne	Göçmen Anne-Yerli Baba
Bağımlı Değişkenler				
Eğitim	4.753 (.026)	3.964 (.047)	4.319 (.125)	4.593 (.146)
Bağımsız Değişkenler				
Çocuk Özellikleri				
Yaş	26.875 (.085)	26.165 (.140)	24.797 (.344)	24.482 (.395)
Erkek	0.466 (.010)	0.469 (.016)	0.531 (.047)	0.457 (.056)
Sürekli ayrımcılık	0.011 (.002)	0.071 (.008)	0.097 (.028)	0.062 (.027)
Nadir ayrımcılık	0.009 (.002)	0.160 (.012)	0.115 (.030)	0.086 (.031)
Ayrımcılık yok	0.033 (.004)	0.453 (.016)	0.319 (.044)	0.222 (.047)
Babannin Özellikleri				
Yaş	56.999 (.139)	55.612 (.272)	54.973 (.644)	54.704 (.783)
Eğitim	12.578 (.071)	9.915 (.101)	10.673 (.316)	10.790 (.370)
Kalış süresi	56.999 (.139)	9.770 (.462)	16.363 (1.832)	54.704 (.783)
İyi konuşma	0.00 (0.00)	0.191 (.013)	0.310 (.044)	0.00 (0.00)
Zayıf konuşma	0.00 (0.00)	0.141 (.012)	0.071 (.024)	0.00 (0.00)
İyi yazma	0.00 (0.00)	0.140 (.011)	0.230 (.040)	0.00 (0.00)
Zayıf yazma	0.00 (0.00)	0.192 (.013)	0.150 (.034)	0.00 (0.00)
Annenin Özellikleri				
Yaş	54.164 (.122)	52.147 (.240)	51.797 (.616)	50.68 (.734)
Eğitim	12.294 (.060)	9.476 (.105)	11.319 (.257)	11.395 (.314)
Kalış süresi	54.164 (.122)	10.533 (.438)	51.797 (.616)	24.049(1.749)
İyi konuşma	0.00 (0.00)	0.213 (.014)	0.00 (0.00)	0.481 (.056)
Zayıf konuşma	0.00 (0.00)	0.194 (.013)	0.00 (0.00)	0.161 (.041)
İyi yazma	0.00 (0.00)	0.172 (.012)	0.00 (0.00)	0.420 (.055)
Zayıf yazma	0.00 (0.00)	0.235 (.014)	0.00 (0.00)	0.222 (.047)
N	2244	921	113	81

*Standart hatalar parantez içinde gösterilmektedir

Tablo 3'de, ebeveynlerinin evlilik türüne göre çocukların okullaşma düzeyleri verilmektedir. Beklendiği gibi, göçmen-göçmen evli olan ebeveynlerin çocuklarının çoğu (%29) daha yüksek öğrenime devam etmelerine izin vermeyen alt düzey okullara devam ederken, yerli-yerli evli olan ebeveynlerin çocuklarının çoğu (%42) üniversiteye devam etmek için bir zorunluluk olan üst düzey ortaokullara devam etmektedir. Karma evlilikler göz önüne alındığında, bir yerli ile evli olan göçmen bir babaya sahip olan çocuklar, bir yerli ile evli bir göçmen anneye sahip olan çocuklara göre daha düşük düzeydeki okulları bitirmektedir. Ebeveynleri göçmen-göçmen ve göçmen baba-yerli anne evlilik tipine sahip çocukların çoğu alt düzeydeki ortaokullara devam etmektedir. Göçmen anne-yerli babaya sahip olanlarda üst düzey okul derecesine sahip çocukların oranı yaklaşık %37'dir. Bu, göçmen anne-yerli baba grubundaki en yüksek orandır. Bu tabloya bakıldığında, karma evlilik yapan göçmen bir baba olmaya göre, karma evlilik yapan göçmen bir anne olmanın çocuklarının okullaşma düzeyleri üzerinde daha olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Evlilik Türüne Göre Çocukların Okullaşma Seviyeleri

	Toplam						Toplam
	1	2	3	4	5	6	
Yerli-Yerli Evlilik	27 (%1.14)	38 (%1.61)	356 (%15.09)	732 (%31.03)	206 (%8.73)	1000 (%42.39)	2359 (%100)
Göçmen-Göçmen Evlilik	63 (%6.19)	51 (%5.01)	296 (%29.11)	297 (%29.20)	99 (%9.73)	211 (%20.75)	1017 (%100)
Karma Evlilik							
Göçmen Baba- Yerli Anne	3 (%2.44)	3 (%2.44)	29 (%23.58)	38 (%30.89)	17 (%13.82)	33 (%26.83)	123 (%100)
Göçmen Anne- Yerli Baba	1 (%1.15)	5 (%5.75)	14 (%16.09)	22 (%25.29)	13 (%14.94)	32 (%36.78)	87 (%100)

*Parantez içindeki sayılar yüzde değerleridir

** (1)-(6) şu şekilde tanımlanan bağımlı değişkenleri ifade eder: 1=okulu bırakma, 2=henüz bir dereceye sahip olmama, 3=ortaokul derecesi, 4=orta dereceli okul derecesi, 5=teknik okul derecesi, 6=lise derecesi.

III.II. Sıralı Probit Tahminleri

Sıralı probit modelinin parametre tahminleri yalnızca, analizde kullanılan açıklayıcı değişkenlerin istatistiksel anlamlılık düzeyleri ve ilişkilerin yönü hakkında bilgi verir. Açıklayıcı değişkenlerdeki bir değişikliğin eğitim durumu üzerine olan etkisinin büyüklüğünü incelemek için marjinal etkiler hesaplanmalıdır. Tablo 4 sıralı probit tahminlerinin katsayılarını sunarken, Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7 sıralı probit modelinin farklı modeller için marjinal etkilerini göstermektedir.

Tablo 4'ün ilk sütunu, ebeveyn özelliklerini dikkate almayan Model 1'i temsil eder. Yalnızca temel değişkenler (çocuğun yaşı ve cinsiyeti) kontrol edildiğinde, karma evli olan ebeveyne sahip olmanın çocuğun eğitim düzeyi üzerindeki etkisini gösterir. Bu sonuçlara göre, karma evli olmayan göçmen ebeveynlere göre, karma evli olan ebeveyne sahip olmak ile çocuklarının eğitim düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonucun aksine, karma evli olan göçmen bir ebeveyne sahip olmak, iki yerli ebeveyne sahip olmakla karşılaştırıldığında çocukların eğitimi üzerinde negatif ve anlamlı bir etkiye sahiptir.

Tablo 4'ün ikinci sütunundan başlayarak, çocuk ile ilgili değişkenlere ek olarak farklı ebeveyn özellikleri de yavaş yavaş analize eklenmektedir. Model (2) ve (3), tahmine ebeveynlerin eğitim özelliklerinin eklenmesinin, iki yerli ebeveyne sahip olmakla karşılaştırıldığında, karma evli olan göçmen ebeveyne sahip olmanın etkisini ortadan kaldırdığını göstermektedir. Bununla birlikte, iki göçmen ebeveyne sahip olmakla karşılaştırıldığında, karma evli olan göçmen ebeveyne sahip olmanın etkisi hala devam etmektedir.

Tablo 4'te sunulmasa da bu modeller, hem anne hem de babanın eğitiminin çocuklarının eğitimini olumlu ve anlamlı bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Katsayıların büyüklüğüne bakıldığında, babanın eğitimi annenin eğitiminden daha önemli olduğu görünüyor. Son olarak, dindar ebeveynlere sahip olmanın, dindar olmayan ebeveynlere kıyasla çocukların eğitimi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Dini kimliği belirtilmeyen bir ebeveyne sahip olmak çocukların eğitim düzeyi üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Fakat bu kişi dindar veya dindar olmayan birisi olabileceğinden bu değişken hakkında herhangi bir yorum yapmak güçtür. Son olarak, denkleme ebeveynlerin dil becerileri de eklendiğinde (Model (4)), konuşma yeteneği zayıf olan bir anneye sahip olmaya göre konuşma yeteneği iyi olan bir anneye sahip olmak, çocuklarının eğitimini olumlu yönde etkilemektedir. Ancak, modele bölgesel değişkenler eklendiğinde bu etki kaybolmaktadır. (Model (5)).

Tablo 4. Sıralı Probit Modeli Tahmin Katsayıları

Değişken	Model (1)	Model (2)	Model (3)	Model (4)	Model (5)
Yerli-Yerli Evlilik	0.23*** (0.08)	0.04 (0.08)	-0.03 (0.08)	-0.11 (0.08)	-0.15 (0.13)
Göçmen-Göçmen Evlilik	-0.39*** (0.08)	-0.17* (0.09)	-0.17* (0.09)	0.02 (0.14)	0.10 (0.15)
Log-likelihood	-5104.2329	-4423.0804	-4395.8952	-4387.4222	-4376.0682
LR chi2	278.35	900.54	954.91	971.85	982.03
N	3586	3364	3364	3364	3359

+*p<.1; ** p<.05; *** p<.01
++Standart hatalar parantez içinde verilmiştir
+++Sütun (1) temel tahmindir ve Sütun (2)-(5) temel tahminin farklı varyasyonlarıdır

Tablo 5, Model (1) için sıralı probit modelinin marjinal etkilerini göstermektedir. Karma evli ebeveyne sahip olmaya kıyasla, iki göçmen ebeveyne sahip olmak çocuğun üst düzey okul derecesine sahip olma olasılığını yüzde 14 oranında azaltırken ve okulu bırakma olasılığını yüzde 2 oranında arttırmaktadır. Ancak, karma evli ebeveyne sahip olmaya kıyasla, yerli-yerli bir ebeveynin çocuğu olmak, üst düzey okul derecesine sahip olma olasılığını yüzde 8 arttırırken ve okulu bırakma olasılığını yüzde 1 azaltmaktadır.

Tablo 5. Model (1) için Sıralı Probit Modelinin Marjinal Etkileri

Değişken	1	2	3	4	5	6
Yerli-Yerli Evlilik	-0.01***	-0.01***	-0.05***	-0.02***	0.01***	0.08***
Göçmen-Göçmen Evlilik	0.02***	0.02***	0.08***	0.03***	-0.01***	-0.14***

+ *p<.1; ** p<.05; *** p<.01
++ ** (1)-(6) şu şekilde tanımlanan bağımlı değişkenleri ifade eder:1=okulu bırakma, 2=henüz bir dereceye sahip olmama, 3=ortaokul derecesi, 4=orta dereceli okul derecesi, 5=teknik okul derecesi, 6=lise derecesi.

Tablo 6, ikinci model için marjinal etkileri göstermektedir. Anne-babanın eğitimi ve yaş özellikleri de eklendiğinde, iki yerli anne-babaya sahip olmanın kendi aralarında evli anne-babaya sahip olma etkisi ortadan kalkmaktadır. Ancak, büyüklüğü azalmış olsa da, karma evli ebeveyne sahip olmaya kıyasla, iki göçmen ebeveyne sahip olmanın çocukların eğitimi üzerine hala anlamlı etkisi vardır. Karma evli ebeveyne sahip olmaya kıyasla, iki göçmen ebeveyne sahip olmak çocuğun üst düzey okul derecesine sahip olma olasılığını yüzde 5 oranında azaltırken ve okulu bırakma olasılığını yüzde 1 oranında arttırmaktadır. Sonuçlar, ebeveyn eğitiminin, çocuklarının okul başarısı ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Ancak marjinal etkilere göre, babaların eğitiminin annelerin eğitiminden daha fazla veya daha az önemli olduğu söylenemez. Örneğin, hem anne hem de babanın eğitimindeki bir yıllık artış, çocuklarının üst düzey okul diplomasına sahip olma olasılığını yüzde 3 oranında arttırmaktadır.

Tablo 6. Model (2) için Sıralı Probit Modelinin Marjinal Etkileri

Değişken	1	2	3	4	5	6
Yerli-Yerli Evlilik	-0.00	-0.00	-0.01	-0.00	0.00	0.01
Göçmen- Göçmen Evlilik	0.01*	0.01*	0.03*	0.01*	-0.003*	-0.05*
N	3364	3364	3364	3364	3364	3364

+ *p<.1; ** p<.05; *** p<.01

++ ** (1)-(6) şu şekilde tanımlanan bağımlı değişkenleri ifade eder: 1=okulu bırakma, 2=henüz bir dereceye sahip olmama, 3=ortaokul derecesi, 4=orta dereceli okul derecesi, 5=teknik okul derecesi, 6=lise derecesi.

Tablo 7, Model 5 için marjinal etkileri göstermektedir. Tüm ebeveyn özellikleri ve bölgesel değişkenler de kontrol edildiğinde, karma evli ebeveynlere sahip olmaya kıyasla hem iki yerli ebeveyne sahip olmanın hem de iki göçmen ebeveyne sahip olmanın etkisi ortadan kalkmıştır.

Tablo 7. Model (5) için Sıralı Probit Modelinin Marjinal Etkileri

Değişken	1	2	3	4	5	6
Yerli-Yerli Evlilik	0.01	0.01	0.03	0.01	0.00	-0.05
Göçmen- Göçmen Evlilik	0.00	0.00	-0.02	-0.01	0.00	0.03
N	3359	3359	3359	3359	3359	3359

+ *p<.1; ** p<.05; *** p<.01

++ ** (1)-(6) şu şekilde tanımlanan bağımlı değişkenleri ifade eder: 1=okulu bırakma, 2=henüz bir dereceye sahip olmama, 3=ortaokul derecesi, 4=orta dereceli okul derecesi, 5=teknik okul derecesi, 6=lise derecesi.

Evlilik türüne göre tanımlayıcı istatistikleri gösteren Tablo 2'ye baktığımızda, başka bir göçmenle evlenen göçmen babaların/annelerin, yerli biriyle evlenen göçmen babalardan/annelerden farklı olduğunu görebiliriz. Ayrıca tablo yerli biriyle evlenen göçmen babaların ve yerli biriyle evlenen göçmen annelerin de birbirlerinden farklı özelliklere sahip olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır. Bu nedenle, analizde ayrıca karma evlilik türleri arasında da bir ayrıma gidilmiştir. Tablo 8, yerli anne-göçmen baba ve yerli baba-göçmen anne evlilikleri ayrımı yapılarak sıralı probit tahmin katsayılarını göstermektedir.

Daha önce de açıklandığı gibi, karma evli göçmen erkekler ve karma evli göçmen kadınlar farklı özelliklere sahiptir. Bu nedenle, tüm modeller için her iki karma evlilik türünün çocuk eğitimi üzerinde farklı etkilerinin olması şaşırtıcı değildir. Tablo 8, ebeveyn özellikleri dikkate alınmadığında göçmen anne-yerli babaya sahip olmanın, yerli-yerli ebeveyne sahip olmaya göre eğitim üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Ancak göçmen bir baba-yerli anneye sahip olmak eğitimle olumsuz ilişkilidir. Öte yandan, tüm ebeveyn özellikleri kontrol edildiğinde sonuçlar değişmektedir. Yerli-yerli ebeveyne sahip olmakla karşılaştırıldığında, göçmen anne-yerli babaya sahip olmak eğitim ile pozitif ilişkiliyken, göçmen bir baba-yerli anneye sahip olmak eğitim ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir.

Tablo 8. Karma Evlilik Türlerine Göre Sıralı Probit Modeli Tahmin Katsayıları (Temel Kategori: Yerli-Yerli Evlilik)

Değişken	Model (1)	Model (2)	Model (3)	Model (4)	Model (5)
Göçmen-Göçmen Evlilik	-0.62*** (0.04)	-0.20*** (0.05)	-0.14*** (0.05)	0.11 (0.20)	0.23 (0.21)
Yerli Baba-Göçmen Anne	-0.12 (0.12)	0.09 (0.12)	0.14 (0.13)	0.51** (0.23)	0.59** (0.25)
Yerli Anne- Göçmen Baba	-0.31*** (0.10)	-0.12 (0.10)	-0.06 (0.11)	-0.30 (0.23)	-0.30 (0.25)
Log-likelihood	-5103.3707	-4422.1466	-4395.1144	-4385.2669	-4373.8896
LR chi2	280.08	902.40	956.47	976.16	986.39
N	3586	3364	3364	3364	3359

+*p<.1; ** p<.05; *** p<.01

++Standart hatalar parantez içinde verilmiştir

+++Sütun (1) temel tahmindir ve Sütun (2)-(5) temel tahminin farklı varyasyonlarıdır

Tablo 8'ye göre ebeveyn özellikleri dikkate alınmadığı takdirde, iki göçmen ebeveynle kıyasla karma evlilik türü ilişkinin yönü açısından sonuçları değiştirmemektedir. Ebeveynlerin yaşı ve eğitim özellikleri dikkate alındığında (Model (2)), karma evli olan göçmen anneye sahip olmak eğitim ile pozitif olarak ilişkilendirilirken, karma evli olan göçmen bir babaya sahip olmanın eğitim ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Son olarak, ebeveynlerin tüm özellikleri kontrol edildiğinde, göçmen-göçmen bir ebeveynle kıyasla yalnızca karma evli olan göçmen bir babaya sahip olmanın, çocukların eğitimi üzerinde anlamlı fakat olumsuz bir etkisi vardır.

III.III. Okulda Ayrımcılık

Tablo 3'de gösterildiği gibi, iki yerli ebeveynle sahip çocukların %42'si üst düzey ortaokul derecesine sahiptir. Ancak, iki göçmen ebeveynle sahip çocuklar için bu oran %21'e düşmektedir. Göçmen bir baba ve yerli bir anneye sahip olan çocuklarda bu oran %27 iken, annesi göçmen ve yerli babası olan katılımcılarda %37'dir. Bu ham tanımlayıcı istatistiklere bakıldığında, eğitimde büyük bir eşitsizlik olduğu, okulda en çok zorluk yaşayan ve yükseköğrenime devam etme olasılığı en düşük olan öğrencilerin göçmenlerin çocukları olduğu görülmektedir.

Literatürde göçmen çocukların okulda daha kötü performans göstermelerinin nedeninin ebeveynlerinin düşük sosyo-ekonomik gruptan olduğu tartışılmaktadır. Ancak sadece çocuk ve ebeveyn özelliklerine odaklanmak, öğrencilerin eğitime katılımını ve eğitim başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biri olan çocukların okul ortamında karşılaştığı durumları ihmal edebilir. Bucarius (2014), göçmen kökenli çocukların, özellikle de ikinci kuşak göçmenler ve erkek çocukların, Alman eğitim sistemi içinde ciddi dezavantajlarla karşı karşıya kaldıklarını ve göçmen kökenli öğrencilerin yerel akranlarıyla benzer veya daha iyi bir akademik başarıya sahip olsalar bile, daha düşük düzeydeki okullar için önerilme olasılığının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Karma evlilikler göçmen ve yerli ebeveynler arasındaki kültürel ve sosyal farklılıkları azalttığından, bu tür evliliklerden doğan çocuklar muhtemelen her iki ebeveyninden de özellikler alacaklardır. Bu nedenle, karma evliliklerden olan çocukların, iki göçmen ebeveynin çocuklarına göre yerli çocuklarla daha fazla ortak özellikleri paylaşacakları ve ülkelerinden dolayı ayrımcılığa/dezavantajlara daha az maruz kalacakları beklenmektedir.

Tablo 9 ve Tablo 10 marjinal etkileri göstermektedir. Spesifik olmak gerekirse, Tablo 9 dezavantaj değişkeni eklenmiş Model (1) için sonuçları sunarken ve Tablo 10 dezavantaj değişkeni eklenmiş Model (5) için sonuçları sunmaktadır. İki yerli ebeveynle sahip olmak üst düzey okul derecesine sahip olmakla pozitif, okulu bırakmakla negatif olarak ilişkilirken, 'dezavantaj' değişkenleri de kontrol edildikten sonra bu etkiler ortadan kalkmaktadır. Bu, karma evli olan

ebeveynlerin çocuklarının, iki yerli ebeveynin çocuklarından daha kötü durumda olmasının nedeninin okulda dezavantajlı bir deneyim yaşamaları olduğu anlamına gelir. Dezavantaj değişkenlerinin katsayıları ile ilgili olarak, dezavantaj kategorilerinin eğitim üzerindeki etkilerinde çok fazla fark olmadığı görülmektedir. Okulda sürekli dezavantajlı durumlara maruz kalan çocukların üst düzey okula devam etme olasılıkları %14 daha az ve okulu bırakma olasılıkları %2 daha fazladır.

Tablo 9. Dezavantaj Değişkenleri Eklenmiş Model (1) için Sıralı Probit Modelinin Marjinal Etkileri

Değişken	1	2	3	4	5	6
Yerli-Yerli Evlilik	-0.00	-0.00	-0.00	-0.00	0.00	0.00
Göçmen-Göçmen Evlilik	0.02***	0.01***	0.06***	0.03***	-0.01***	-0.12***
Çocuğun yaşı	-0.01***	-0.01***	-0.04***	-0.02***	0.00***	0.07***
Yaşın karesi	0.00***	0.00***	0.00***	0.00***	-0.00***	-0.00***
Erkek	0.01***	0.01***	0.03***	0.01***	-0.00***	-0.06***
Sürekli ayrımcılık	0.02***	0.02***	0.08***	0.03***	-0.01***	-0.14***
Nadir ayrımcılık	0.02**	0.01**	0.05***	0.02***	-0.01**	-0.10***
Ayrımcılık yok	0.02***	0.02***	0.08***	0.03***	-0.01***	-0.15***
N	3586	3586	3586	3586	3586	3586

++*p<.1; ** p<.05; *** p<.01

++Sütun (1) temel tahmindir ve Sütun (2)-(5) temel tahminin farklı varyasyonlarıdır

Tablo 10, Model (5)'e dezavantaj değişkenlerinin eklenmesinin sadece yerli evlilik katsayısının anlamlılığını değiştirdiğini göstermektedir. Dezavantaj değişkenlerini eklemeyen önce, karma evlilik yapan ebeveynlere sahip olmakla iki yerli ebeveynlere sahip olmak arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dezavantaj değişkenlerinin kontrol edilmesinden sonra ise karma evli olan ebeveynlere sahip olmaya kıyasla iki yerli ebeveynlere sahip olmanın aslında çocukların üst düzey okul diplomasına sahip olma olasılığını düşürdüğü görülmektedir.

Tablo 10. Dezavantaj Değişkenleri Eklenmiş Model (5) için Sıralı Probit Modelinin Marjinal Etkileri

Değişken	1	2	3	4	5	6
Yerli-Yerli Evlilik	0.01	0.01	0.04	0.02	-0.00	-0.08*
Göçmen-Göçmen Evlilik	-0.01	-0.01	-0.02	-0.01	0.00	0.04
Çocuğun yaşı	-0.01***	-0.01***	-0.04***	-0.02***	0.00***	0.08***
Yaşın karesi	0.00***	0.00***	0.00***	0.00***	-0.00***	-0.00***
Erkek	0.01***	0.01***	0.03***	0.02***	-0.00***	-0.07***
Sürekli ayrımcılık	-0.00	-0.00	-0.01	-0.00	0.00	0.01
Nadir ayrımcılık	-0.01	-0.01	-0.03	-0.02	0.00	0.07
Ayrımcılık yok	-0.00	-0.00	-0.01	-0.00	0.00	0.01
N	3359	3359	3359	3359	3359	3359

++*p<.1; ** p<.05; *** p<.01

++Sütun (1) temel tahmindir ve Sütun (2)-(5) temel tahminin farklı varyasyonlarıdır

Tablo 11. Karma Evlilik Türlerine Göre Model (5) için Sıralı Probit Modelinin Marjinal Etkileri (Temel Kategori: Yerli-Yerli Evlilik)

Değişken	1	2	3	4	5	6
Göçmen-Göçmen Evlilik	-0.02	-0.01	-0.06	-0.03	0.01	0.11
Yerli Baba-Göçmen Anne	-0.03***	-0.03***	-0.12***	-0.05***	0.01***	0.22***
Yerli Anne- Göçmen Baba	0.01	0.01	0.04	0.02	-0.00	-0.07
Çocuğun yaşı	-0.01***	-0.01***	-0.04***	-0.02***	0.00***	0.08***
Yaşın karesi	0.00***	0.00***	0.00***	0.00***	-0.00***	-0.00***
Erkek	0.01***	0.01***	0.04***	0.02***	-0.00***	-0.07***
Sürekli ayrımcılık	-0.00	-0.00	-0.01	-0.00	0.00	0.01
Nadir ayrımcılık	-0.01	-0.01	-0.03	-0.02	0.00	0.07
Ayrımcılık yok	-0.00	-0.00	-0.01	-0.00	0.00	0.01
N	3359	3359	3359	3359	3359	3359

+*p<.1; ** p<.05; *** p<.01

++Sütun (1) temel tahmindir ve Sütun (2)-(5) temel tahminin farklı varyasyonlarıdır

Tablo 11, dezavantaj değişkeni eklenmiş Model (5)'in marjinal etkilerini karma evlilik türleri arasında ayırarak sunmaktadır. Tablo 8 ve Tablo 11 karşılaştırıldığında, göçmen baba-yerli anne evlilik katsayısı için marjinal etkinin anlamlılığı ve büyüklüğü değişmemektedir. Aynı zamanda göçmen anne-yerli baba için marjinal etkinin büyüklüğü de artmıştır. Tablo 11'a göre, iki yerli ebeveyne sahip olmaya kıyasla, göçmen bir anne ve yerli babaya sahip olmak, dezavantaj değişkenleri kontrol edildikten sonra üst düzey okul diplomasına sahip olma olasılığını yüzde 22 artırmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Karma evliliğinin çocukların eğitim düzeyine etkisinin olup olmadığı sorusunu yanıtlamak kolay değildir. Karma evli olan göçmenler, aynı zamanda çocuklarının eğitim durumunu da etkileyen, gözlenemeyen özelliklere sahip olabilirler. Böyle bir durumda, karma evli olan göçmenlerin gözlenemeyen özellikleri, gerçek etkisinin olduğundan fazla/az tahmin edilmesine neden olabilir. Bazı çalışmalarda bu içsellik problemini çözmek için grup oranı ve cinsiyet oranı gibi araçlar kullanılmıştır. Grup oranı, bir menşe ülkenin belirli bir yaş grubundaki ve belirli bir bölgede yaşayan kadın/erkek göçmen sayısının, o yaş grubundaki ve o bölgede yaşayan toplam kadın/erkek nüfus sayısına bölünmesiyle elde edilen orandır. Cinsiyet oranı ise, bir menşe ülkenin belirli bir yaş grubundaki ve belirli bir bölgede yaşayan kadın/erkek göçmen sayısının aynı menşe ülkenin aynı yaş grubundaki erkek/kadın göçmen sayısına bölünmesini ölçer.

Ancak mevcut çalışmada, ilgili değişkenlerin eksikliği nedeniyle araç değişkenler metodu uygulanamamıştır. Bunun yerine, SOEP veri setindeki zengin bilgilerden yararlanarak, analize mümkün olduğunca çok sayıda kontrol değişkeni dâhil edilmeye çalışılmıştır. Daha ileri bir çalışmada, bölgesel değişkenler hakkında ek veriler elde edildikten sonra bu bölümün sonuçları araç değişkenler modeli kullanılarak test edilebilir.

Bu çalışmada, anne-babanın temel özellikleri dikkate alınmadığında, karma evli olan anne babaya sahip olmanın, sırasıyla yerli-yerli ve göçmen-göçmen evli anne-babaya göre çocukların eğitim başarıları üzerinde anlamlı, olumsuz ve olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Tahmin

denklemine ebeveyn özellikleri de dâhil edildiğinde ise bu önemli etkiler ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla bu, çocukların eğitim sonuçlarındaki farklılıkların evlilik türünden ziyade farklı evlilik türlerindeki bireylerin kendi özelliklerinden kaynaklandığını göstermektedir.

Furtado (2009) araç değişken modeli kullanarak karma evliliklerin, bu evliliklerden olan çocukların okulu bırakma oranları üzerine etkisini incelemiş ve karma evlilik yapan ailelerin çocuklarının okulu bırakma oranlarının göçmen-göçmen evli anne-babaya sahip çocuklarındakinden daha düşük olduğunu bulmuştur. Fakat, gözlenebilen ve gözlenemeyen özellikler kontrol edildikten sonra tam tersi sonuç bulmuştur. Öyle ki karma evlilik yapan ebeveynlerin çocukların okulu bırakma ihtimali göçmen-göçmen evli anne-babaya sahip çocuklarındakinden daha yüksektir. Bu çalışmada da bu sonuçla uyumlu çıkmıştır. Karma evli ebeveyne sahip olmaya kıyasla, iki göçmen ebeveyne sahip olmak çocuğun okulu bırakma olasılığını yüzde 2 oranında arttırmakta ve yerli-yerli bir ebeveyne sahip olmak okulu bırakma olasılığını yüzde 1 azaltmaktadır (Tablo 5). Fakat kontrol değişkenler de modele eklendiğinde, bu etkiler ortadan kalkmıştır (Tablo 7).

Karma evlilik türleri arasında ayırım yaparken, göçmen anne-yerli babaya sahip olmak ile iki göçmen ebeveyne sahip olmak arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak göçmen baba-yerli anneye sahip olmanın, iki göçmen ebeveyne sahip olmaya göre çocukların eğitimi ile anlamlı ve olumsuz bir ilişkisi olduğu gösterilmiştir. Bulgular her evlilik türü için aynı olmadığından, bu sonuçların karma evliliğinin özelliklerinden değil de, karma evli olan babaların ve karma evli olan annelerin özelliklerinden kaynaklandığı görülmektedir. Daha önce yapılmış çalışmalarda da karma evlilik yapan göçmen anne ve göçmen babalar için farklı sonuçlar elde edilmiştir. Van ours ve Veenman (2010), yerli bir anneye sahip olmanın, yerli bir babaya sahip olmaya kıyasla daha yüksek eğitim düzeyine yol açtığını bulmuştur. Yazarların buna yönelik açıklaması ise yerli babayı daha az önemli bir konumda bırakan Molukan kadınlarının çocuk yetiştirmede baskın rolü olduğudur. Yerli bir anneye sahip olan çocuklarla karşılaştırıldığında Molukan bir anneye sahip olmak daha az faydalıdır. Çünkü yerli anne Hollanda eğitim sistemi hakkında daha fazla bilgiye sahiptir. Buna karşılık Ramakrishnan (2004) yerli bir babaya sahip olmanın daha fazla olumlu etkisi olduğunu bularak önceki çalışmanın tam tersi sonuç bulmuştur ve bu sonuçlar için net bir açıklamada bulunmamıştır.

Ek olarak, çocuğun menşe ülke nedeniyle okulda herhangi bir ayrımcılık yaşayıp yaşamadığını kontrol ettikten sonra, karma evli olan ebeveyne sahip olmak, iki yerli ebeveyne sahip olmaya kıyasla üst düzey okul diplomasına sahip olma olasılığını artırmaktadır. Bu, karma evli olan ebeveynlerin çocuklarının aslında okulda yerli yaşlılarından daha başarılı olduklarını gösteren önemli bir sonuçtur. Bu sonuç, göçmen kökenli çocukların neden iki yerli ebeveyne sahip olan çocuklardan daha kötü durumda olduklarını açıklamaktadır.

Güçlü bir milli eğitim sisteminin geliştirilmesi için eğitimdeki eşitsizliklerin giderilmesi gerekmektedir. Göçmen çocukları topluma entegre etmek için eğitim sistemindeki eşitsizlikleri azaltmak ve göçmen çocuklarına eşit fırsatlar sunmak hükümetler için bir öncelik olmalıdır. Çünkü göçmen çocukların eğitime katılımları ve elde ettikleri kazanımları, onların topluma entegrasyonu ve dolayısıyla ülkenin geleceği için kilit bileşenlerdir. Bir öneri olarak, hem yerli hem de göçmen kökenli öğrencilere, öğretmenlere ve kurumlara daha iyi bilgi verilmesi, ayrımcılığın gözlemlenmesi ve azaltılması eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olabilir. Farklı okul türlerine sahip olan Alman eğitim sistemi hakkında velileri ve öğrencileri daha iyi bilgilendirmek de önemlidir. Çünkü göçmen ebeveynler çocuklarını üniversiteye göndermek istiyor olabilir, ancak aynı zamanda Gymnasium'un üniversite eğitimine giden ana yol olduğunu bilmiyor olabilirler.

Bu çalışma, ikinci kuşak göçmenlerin yerlilere karşı eğitim çıktıları açıklaamak için okul ortamıyla ilgili bir değişken kullanan bu alandaki ilk çalışmadır. Okul ortamı ve okulda karşılaşılan engeller, öğrencilerin hem eğitimdeki hem de eğitimden sonraki yaşamlarındaki başarıları üzerinde neredeyse kesin bir etkiye sahip olacağı için bu yapılmış önemli bir katkıdır. Bu nedenle okulla ilgili değişkenleri kontrol etmeyen herhangi bir çalışmada dışlanan değişken yanlılığı problemi ortaya çıkabilecektir.

KAYNAKÇA

- Bleakley, H., & Chin, A. (2008). What Holds Back the Second Generation? The intergenerational transmission of language human capital among immigrants. *The Journal of Human Resources*, 43(2), 267–298.
- Bucerius, S. M. (2014). *Unwanted: Muslim immigrants, dignity and drug dealing*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199856473.001.0001>
- Cameron, A. C., & Trivedi, P. K. (2009). *Microeconometrics using Stata*. Stata Press.
- Chiswick, B. R., & DebBurman, N. (2004). Educational attainment: Analysis by immigrant generation. *Economics of Education Review*, 23(4), 361–379. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2003.09.002>
- Furtado, D. (2009). Cross-nativity marriages and human capital levels of children. İçinde A. F. Constant, K. Tatsiramos, & K. F. Zimmermann (Ed.), *Research in Labor Economics* (C. 29, ss. 273–296). Emerald Group Publishing Limited. [https://doi.org/10.1108/S0147-9121\(2009\)0000029013](https://doi.org/10.1108/S0147-9121(2009)0000029013)
- Furtado, D., & Theodoropoulos, N. (2009). I'll marry you if you get me a job: Marital assimilation and immigrant employment rates. *International Journal of Manpower*, 30(1/2), 116–126. <https://doi.org/10.1108/01437720910948438>
- Gevrek, Z. E. (2010). *The role of family structure in immigrants' economic integration*. University of Arizona.
- Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life: The role of race, religion, and national origins*. Oxford University Press.
- Greene, W. H. (2003). *Econometric analysis* (International ed., 5. ed). Prentice-Hall.
- Kalmijn, M. (2015). The Children of Intermarriage in Four European Countries: Implications for school achievement, social contacts, and cultural values. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 662(1), 246–265. <https://doi.org/10.1177/0002716215595391>
- Kantarevic, J. (2004). Interethnic marriages and economic assimilation of immigrants. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.546122>
- Luthra, R. (2010). Assimilation in a new context: educational attainment of the immigrant second generation in Germany. *Institute for Social and Economic Research*, No. 2010-21.
- Meng, X., & Gregory, R. G. (2005). Intermarriage and the economic assimilation of immigrants. *Journal of Labor Economics*, 23(1), 135–174. <https://doi.org/10.1086/425436>
- Muttarak, R. (2004). Marital assimilation: Interethnic marriage in Britain. *Australian Population Association Conference*. 15–17 September 2004.
- Nottmeyer, O. (2010). Does intermarriage pay off? A panel data analysis. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1659707>
- Portes, A., & Hao, L. (1998). E pluribus unum: Bilingualism and loss of language in the second generation. *Sociology of Education*, 71(4), 269. <https://doi.org/10.2307/2673171>
- Ramakrishnan, S. (2004). Second-generation immigrants? The “2.5 generation” in the United States. *Social Science Quarterly*, 85(2), 380–399. <https://doi.org/10.1111/j.0038-4941.2004.08502013.x>
- SOEP Group. (2014). SOEP 2013 – Documentation of person-related status and generated variables in PGEN for SOEP v30. *SOEP Survey Papers 250: Series D*. Berlin: DIW/SOEP.
- Tegunimataka, A. (2021). The intergenerational effects of intermarriage. *Journal of International Migration and Integration*, 22(1), 311–332. <https://doi.org/10.1007/s12134-019-00745-1>
- Train, K. (2003). *Discrete choice methods with simulation*. Cambridge University Press.
- Van Ours, J. C., & Veenman, J. (2010). How interethnic marriages affect the educational attainment of children: Evidence from a natural experiment. *Labour Economics*, 17(1), 111–117. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2009.07.009>

Etik Beyanı : Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde ÖHÜİBF Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazar(lar)ına aittir.

Ethics Statement : The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, ÖHÜİBF Journal does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author (s) of the study.
